

RET Servicepunt
Politiebureau
Tourist Information / VVV

Schouwburg Rotterdam
Holland Casino
De Doelen

StayOkay
Rondje Rotterdam
Kruisplein

Museum Boijmans
Van Beuningen
St Kruiskade

Wijk 1
Wijk 2
Wijk 3
Wijk 4
Wijk 5
Wijk 6
Wijk 7
Wijk 8
Wijk 9
Wijk 10
Wijk 11
Wijk 12
Wijk 13
Wijk 14
Wijk 15
Wijk 16
Wijk 17
Wijk 18
Wijk 19
Wijk 20
Wijk 21
Wijk 22
Wijk 23
Wijk 24
Wijk 25
Wijk 26
Wijk 27
Wijk 28
Wijk 29
Wijk 30
Wijk 31
Wijk 32
Wijk 33
Wijk 34
Wijk 35
Wijk 36
Wijk 37
Wijk 38
Wijk 39
Wijk 40
Wijk 41
Wijk 42
Wijk 43
Wijk 44
Wijk 45
Wijk 46
Wijk 47
Wijk 48
Wijk 49
Wijk 50
Wijk 51
Wijk 52
Wijk 53
Wijk 54
Wijk 55
Wijk 56
Wijk 57
Wijk 58
Wijk 59
Wijk 60
Wijk 61
Wijk 62
Wijk 63
Wijk 64
Wijk 65
Wijk 66
Wijk 67
Wijk 68
Wijk 69
Wijk 70
Wijk 71
Wijk 72
Wijk 73
Wijk 74
Wijk 75
Wijk 76
Wijk 77
Wijk 78
Wijk 79
Wijk 80
Wijk 81
Wijk 82
Wijk 83
Wijk 84
Wijk 85
Wijk 86
Wijk 87
Wijk 88
Wijk 89
Wijk 90
Wijk 91
Wijk 92
Wijk 93
Wijk 94
Wijk 95
Wijk 96
Wijk 97
Wijk 98
Wijk 99
Wijk 100

Het nieuwe Instituut
Kunsthall Rotterdam
Waterbus

Beeldenroute Westersingel
Spido
Nieuwe Maas

Op het Stationsplein van Rotterdam staat één wegwijzer. Het bordje valt in het niet naast het grote stationsgebouw. Omdat het plein verder leeg is, is het een ontmoetingsplek geworden.

“IN DE OPENBARE RUIMTE MOET HET OOK SCHUREN”

De gastvrijheid van de openbare ruimte – stoep, straat, plein, park, speeltuin, bos – staat onder druk. Dat constateert architect en publiekeruimte-expert Floor van Ditzhuyzen uit veldonderzoek in Rotterdam. Charlotte Thomas struinde met Van Ditzhuyzen door de Maasstad. “Rotterdam stond vroeger te boek als de Bronx van de Randstad, nu wordt het geschetst als het Brooklyn van de Randstad – ruwheid uitgebaat als kwaliteit.”

Tekst **Charlotte Thomas** | Fotografie **Alice Lucchinelli**

Floor van Ditzhuyzen definieert openbare ruimte als “de ruimte die onlosmakelijk verbonden en verweven is met de stad. Het is het substraat van de stad, het fundamentele netwerk dat geïsoleerde gebouwen met elkaar verbindt. Het is het podium voor onze dagelijkse, sociaal-culturele interactie: we reizen er, ontmoeten, eten, feesten, spelen, demonstreren en botsen er. Het is een spiegel van de veranderingen en transformaties die de hedendaagse samenleving ondergaat. De openbare ruimte is zo essentieel voor het functioneren van de stad als geheel, dat de vrije

toegang en het gebruik ervan gemakkelijk als vanzelfsprekend kan worden beschouwd.”

De wereldwijde coronapandemie bracht hier echter verandering in. De lege straten en pleinen tijdens de lockdowns raakten de maatschappij in het hart. Het gevoel van ontzegging en beperking kwam hard aan. Floor van Ditzhuyzen begon tijdens de eerste lockdown met haar ‘sanity-wandelingen’, stadswandelingen die door de autoriteiten waren toegestaan, zelfs werden aanbevolen. In haar blog *Public Space Detective* deelde ze haar observaties over de openbare ruimte van Rotterdam. Het werd haar manier om ‘lockdownclaus-

ROTTERDAM DOOR DE OGEN VAN ‘PUBLIC SPACE DETECTIVE’ FLOOR VAN DITZHUYZEN.

trofobie’ tegen te gaan. “De blog heeft als doelstelling met een andere blik naar de stad kijken. Het is niet per se een negatieve blik maar wel een alerte.”

Eén wegwijzer

We hebben afgesproken op een van de meest typische plekken van Rotterdam: het Centraal Station uit 2014, ontworpen door Benthem Crouwel Architects, MVSA Architects en West 8. Het monumentale station maakt een groot ontvankelijk en ruimtelijk gebaar naar de stad en het centrum. Het stationsplein beschikt over een zekere leegte die kenmerkend is voor Rotterdam na het bombardement en de daaropvolgende wederopbouw. “De leegte fungeert als podium voor imposante, solitaire gebouwen.” Op het Stationsplein staat welgeteld één wegwijzer die in het niet valt bij de schaal van het stationsgebouw. Ironisch, aldus Van Ditzhuyzen. Ze

Deze brug verbindt het Museumplein en de Kunsthal. Om ongewenst gebruik eronder tegen te gaan – te weten slapende daklozen – zijn gelijmde bakstenen geplaatst.

Tijdens de coronacrisis begon Floor van Ditzhuyzen de blog *de Public Space Detective*. Hierop observeert en bevraagt ze de openbare ruimte in tekst en beeld.

DE WEGWIJZER VOOR ROTTERDAM CENTRAAL DOET DIENST ALS ONTMOETINGSPLEK, GEZIEN DE TALLOZE SIGARETTENPEUKEN EN STUKJES KAUWGOM

constateert dat de wegwijzer vooral dienstdoet als ontmoetingsplek, gezien de talloze sigarettenpeuken en stukjes kauwgom: “Het wachten als publieke activiteit.”

Al flanerend licht ze de subtiele verschillen tussen ‘defensieve’ en ‘gastvrije’ inrichting van de openbare ruimte toe. Het antiterrorisme-palen-cordon was mij als gebruiker nog nooit opgevalen. “Dit plein is overduidelijk een transitruimte en geen verblijfsplek.”

Bijna omvergeblazen door de wind aan het Kruisplein en Schouwburgplein bespreken we de gemeentelijke strategie voor de openbare ruimte van de binnenstad: Rotterdam City Lounge. De naam zegt alles over het gewenste gedrag: flaner en consumeren – afwijkend gedrag wordt uitgesloten. “De strategie is een script voor een *smooth city*, een stad die bestaat uit gladde, schoongeveegde, homogene plekken waar afwijkende structuren en rafelranden ongewenst zijn. Terwijl een zekere frictie essentieel is voor een levendige, leefbare stad”, meent Van Ditzhuyzen.

“Een stad moet ook schuren. Het is een belangrijk onderdeel van de identiteit. Rotterdam stond vroeger te boek als de Bronx van de Randstad, nu wordt het geschetst als het Brooklyn van de Randstad. De ruwheid wordt uitgebaat als kwaliteit.”

Rotterdamse leegheid

Onze volgende stop is de Nieuwe Tuin bij het Nieuwe Instituut, een groene entree naar het museumgebied. De tuin van kunstenaar Frank Bruggeman en hovenier Hans Engelbrecht oogt als een publieke plek, maar niets is minder waar. Hun ontwerp uit 2015 is een pleidooi voor een stedelijk groenbeheer met ruimte voor verwildering. De begroeiing krijgt de vrije loop maar de stedeling niet. Van Ditzhuyzen wijst erop dat de plek – in gebruik genomen als hangplek – bij nader inzien niet zo gastvrij is. De standaard rioolbuizen waren te uitnodigend voor daklozen. Een stapel gestorte stenen beperkt het menselijke toe-eigenen ervan. “Een doelbewuste

In De Nieuwe Tuin bij Het Nieuwe Instituut liggen rioolbuizen. Omdat ze daklozen aantrokken zijn ze dichtgezet met een stapel stenen.

WIE IS FLOOR VAN DITZHUYZEN?

Floor van Ditzhuyzen is architect, onderzoeker, curator en docent. Na haar studie aan de TU Delft werkte ze bij Koen van Velsen en KuiperCompagnons. In 1995 richtte ze samen met Gijs Niemeijer de Ontwerpwerkplaats. Ze was docent aan de Willem de Kooning Academie en tot voor kort aan de Rotterdamse Academie van Bouwkunst. Momenteel doceert ze aan de TU Delft. Van Ditzhuyzen is medeoprichter van het internationale *We Love Public Space Festival*. Ze maakt het blog *Public Space Detective* en schrijft een maandelijkse column voor het internationale platform *Mastering Public Space*.

Het Museumplein in Rotterdam is leeg gelaten zodat het ruimte biedt aan allerlei activiteiten. In plannen voor de herinrichting is echter geen rekening gehouden met de skaters die er nu veel komen.

ad-hocgreep die niet zozeer een probleem oplost maar vooral een symptoom bestrijdt.”

De herinrichting van het Museumplein is het volgende pijnpunt. Van Ditzhuyzen: “De gemeente Rotterdam gaat heel ver in de opwaardering van de stad en citybranding. In Rotterdam heb je de ruimte zeggen ze, maar de plek die symbool staat voor die vrije ruimte krijgt straks een aangeharkte, groene invulling door het ontwerp bureau Gustafson Porter.” Het Museumplein is het toonbeeld van een *urban void*, een stedelijke holte die ontstaat als restruimte tussen gebouwen. Dergelijke plekken zijn geschikt om snel in te spelen op verandering in gebruik. Ze bieden mogelijkheden voor toekomstige behoeften die op het moment van de bouw nog onbekend zijn. Precies dit beoogde OMA in de jaren negentig met het originele ontwerp. Deze uitgestrekte, lege, geasfalteerde vlakte is momenteel geliefd bij skaters. “Rotterdamser dan hier krijg je het niet!”

roept van Ditzhuyzen uit. Toch kiest de gemeente nu voor een herinrichting die de skaters wegduwt uit het gebied. “Het spontane eigenaarschap wordt doelbewust ontmoedigd ten gunste van de *beautification* van de stad. Het gebied moet aantrekkelijker en rendabel worden, een *urban living room*.” De skatecommunity laat dit niet ongemerkt voorbij gaan, kwam eerst in opstand en voert nu gesprekken met de gemeente.

De titel van de jongste architectuurnota van Rotterdam luidt: *De stad is van ons – Samen maken we de stad!* Klinkt goed. De gebouwde omgeving is een zaak van iedereen, dus ook van alle Rotterdammers. Maar is Rotterdam wel voor iedereen? Is het een gastvrije stad? Na uren wandelen antwoordt Van Ditzhuyzen: “Ja, voor een bepaalde gewenste groep mensen en bezoekers. Maar er is ook een blinde vlek. Dit is best problematisch als je streeft naar een inclusieve stad.” ■

“HET SPONTANE EIGENAARSCHAP WORDT ONTMOEDIGD TEN GUNSTE VAN DE *BEAUTIFICATION* VAN DE STAD”